

Sağlık alanında eğitim alan öğrencilerde ilk yardım farkındalığı ile özgecilik arasındaki ilişkinin incelenmesi

Investigation of the relationship between first aid awareness and altruism in students receiving education in the field of health

Derya Can¹, Nükhet Bayer²

¹ Uzm. Dr. Dr. Derya Can Clinic, Ankara, Türkiye, iletisim@drderyacan.com, 0000-0003-4588-9934

² Dr. Öğr. Üyesi, Hemşirelik Bölümü, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Lokman Hekim Üniversitesi, Ankara, Türkiye, nukhetbayer@yahoo.com, 0000-0003-3177-0596

ÖZ

Giriş ve Amaç: Kaza ve yaralanma gibi acil durumlarda ilk yardımın uygulanması, mortalite ve morbiditeye karşı büyük avantaj sağlamaktadır. Toplumun ve özellikle sağlık hizmeti sunumunda yer alanların ilk yardım bilgi ve farkındalığının yüksek olması beklenmektedir. Bu çalışmada sağlık eğitimi alan öğrencilerin ilk yardım farkındalığının ve özgecilik düzeylerinin belirlenmesi ayrıca sosyodemografik özelliklere göre bu değişkenlerin karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışma Ankara'da bir vakıf üniversitesinde sağlık meslek yüksekokulu öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 543 öğrenci katılmış olup katılım oranı %49,7'dir. Veri toplama aracı olarak "Sosyodemografik Özellikler Formu", "İlk Yardım Farkındalık Ölçeği" ve "Özgecilik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi SPSS 23.0 istatistik programı ile yapılmıştır. **Bulgular:** Araştırmamızda katılımcıların yaş aralığı (18-35 yıl) olup, yaş ortalaması $20,17 \pm 2,23$ 'dür. Katılımcıların %67,7'sinin kadın olduğu, %65,7'sinin ilk yardım dersi aldığı ve %5,6'sının ilk yardım sertifikasına sahip olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ilk yardım farkındalığı için ($2,35 \pm 1,1$) puan, özgecilik için ($63,3 \pm 4,5$) puan aldığı bulunmuştur. **Sonuç:** Öğrencilerin özgecilik düzeylerinin yüksek, ilk yardım farkındalığının ise düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Kadınların, ilk yardım dersi alanların ve ilk yardım sertifikası olanların ilk yardım farkındalığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların erkeklere göre özgecilik düzeyleri daha yüksektir. İlk yardım farkındalığı ile özgecilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ve özgecililiğin ilk yardım farkındalığının düşük düzeyde de olsa yordayıcısı olup %3'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. İlk yardım eğitimleri daha etkili hale getirilmeli ve güncelleme eğitimleri planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler:
İlk Yardım, Farkındalık, Acil, Özgecilik, Öğrenciler.

Key Words:
First Aid, Awareness, Emergency, Altruism, Students.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Uzm. Dr. Derya Can Clinic,
Ankara, Türkiye, iletisim@drderyacan.com, 0000-0003-4588-9934

DOI:
10.52880/sagakaderg.1293110

Gönderme Tarihi/Received Date:
06.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:
26.05.2023

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
01.09.2023

ABSTRACT

Introduction and Aim: The application of first aid in emergency situations such as accidents and injuries provides a great advantage against mortality and morbidity. It is expected that the first aid knowledge and awareness of the society and especially those involved in the provision of health services will be high. In this study, it was aimed to determine the first aid awareness and altruism levels of students receiving health education, as well as to compare these variables according to sociodemographic characteristics. **Materials and Methods:** This descriptive study was conducted with students of the vocational school of health at a foundation university in Ankara. 543 students participated in the study and the participation rate is 49.7%. "Sociodemographic Characteristics Form", "First Aid Awareness Scale" and "Altruism Scale" were used as data collection tools. The analysis of the research data was carried out with SPSS 23.0 statistical program. **Results:** The age range of the participants in our study was (18-35 years) and the mean age was 20.17 ± 2.23 . It was found that 67.7% of the participants were women, 65.7% took first aid lessons and 5.6% had a first aid certificate. It was found that students scored (2.35 ± 1.1) points for first aid awareness and (63.3 ± 4.5) points for altruism. **Conclusion:** It was found that students' altruism levels were high and first aid awareness was low. It was determined that women, those who took first aid lessons and those who had first aid certificate had higher first aid awareness. Women have higher levels of altruism than men. It was concluded that there is a positive and significant relationship between first aid awareness and altruism, and altruism is a low predictor of first aid awareness and explains 3% of it. First aid training should be made more effective and update training should be planned.

GİRİŞ

İlk yardım, acil bakım alınmadan önce verilen en temel ve hayat kurtarıcı bir uygulamadır (Alqahtani ve ark., 2022). Olay yerindeki bir ilk yardımcı tarafından yapılan ilk yardım, hem hastane dışı kardiyak arrest hem de travma için hayatta kalma zincirinde önemli bir halka olarak kabul edilmektedir. Hastane dışı kardiyak arrestte yapılan kardiyopulmoner resüsitasyon (KPR), hayatta kalma ve sakatlıktan kaçınma şansını artırmaktadır (Abe ve ark., 2009). Travmada, ilk yardımcının hava yolunun açıklığını sağlaması ve kanamayı kontrol etmesinin ölümleri tahminen %1,8-5,5 oranında önleyebileceği değerlendirilmiştir (Tannvik ve ark., 2012).

İlk yardım konusunda eğitim almış kişiler, eğitimsiz kişilere göre daha iyi ilk yardım yapmakta ve KPR yapmaya daha istekli olmaktadır (Tanigawa ve ark., 2011). Bu nedenle toplumu oluşturan tüm bireylerin bu konuda eğitimi ve bilgili olması ilk yardımı artırmanın önemli bir yolu olarak kabul edilmektedir (Bakke ve ark., 2017). Okullarda ilkyardım eğitimi vermek, zamanla nüfusun çoğunluğuna ulaşmak demektir (Kanstad ve ark., 2011). Bu eğitimler özellikle ileride sağlık personeli olarak sağlık hizmeti sunumu içerisinde yer alacak sağlık alanındaki öğrencilerde ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü bu öğrenciler uygun şekilde eğitilir ve donanımlı bir şekilde mezun olurlarsa toplumun sağlık senaryosunu değiştirebilirler (Alqahtani ve ark., 2022).

Özgecilik, başkalarına yardım etmeyi amaçlayan davranış olarak tanımlanmakta ve diğer insanların gerçek ihtiyaçlarına duyarlı toplum yanlısı davranışları teşvik etmektedir (Batson, 2011). Bu davranış yardım eden bireyin herhangi bir fayda veya karşılık beklemediği, hatta özgeci davranan bireyi bir dereceye kadar tehlikeye atabileceği durumlarda bile gerçekleştirilir (Dopelt ve ark., 2022). Özgecilik, risk alarak ya da kendine mal olacak şekilde başkasının kişisel çıkarını yükseltmeye çalışmaktır. Bu kavram aslında tıp biliminin merkezinde yer almakta ve kökleri Hipokrat Yemini'ne kadar uzanmaktadır (Feldman, 2017). Özgecilik pek çok hekimin ve sağlık personelinin başkalarına yardım etme güdüsüyle meslek seçiminde dahi etkili olan bir kavramdır (Feldman, 2017).

Hayati önem taşıyan ilk yardımın kaza yerinde, stresin ve belki de riskin yoğun olarak bulunduğu kriz anlarında uygulanmasının ilk yardımcının yardım etme, fedakârlıkta bulunma duygusuyla ilintili olduğu düşünülmektedir. Literatürde kan bağıışı, organ bağıışı, yaşlılara yönelik tutumlarda özgecilik ile ilgili çalışmalar bulunmakta olup (Dopelt ve ark., 2022; Martínez-Santos ve ark., 2021; Uzuntarla ve Ceyhan, 2020), ilk yardım alanında benzer bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada sağlık alanında eğitimi alan öğrencilerin

ilk yardım farkındalığı ve özgecilik düzeylerinin belirlenmesi ayrıca sosyodemografik özelliklerine göre bu değişkenlerin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışma Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Okulda 950 öğrenci bulunmakta olup, örneklem hesaplaması yapılmayarak tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 543 kişi ile birlikte çalışma yürütülmüştür. Çalışmaya katılım oranı %49,7'dir. Araştırma Mart 2023 tarihinde gönüllü olarak katılım sağlayanlarla yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Veriler elektronik olarak e-mail ve WhatsApp (WhatsApp Inc. Menlo Park, CA) üzerinden toplanmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: İlk bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, ilk yardım dersi alma ve ilk yardım sertifikasına sahip olma gibi literatürden oluşturulan 7 soru yer almaktadır.

İlk Yardım Farkındalık Ölçeği (İYFÖ): Kişilerin ilk yardım bilgi düzeylerini belirlemek için Tosun ve arkadaşları tarafından geliştirilen İlk Yardım Farkındalık Ölçeği (İYFÖ) kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tarzında (Kesinlikle katılmıyorum için 1, Tamamen katılıyorum için 5) 26 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur (Tosun ve ark., 2019).

Özgecilik Ölçeği (ÖÖ): Kişilerin özgeci tutum, davranış ve düşüncelerini değerlendirmek için Doğan ve Sapmaz tarafından geliştirilen Özgecilik Ölçeği (ÖÖ) kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde 15 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri tamamen uygunsuz "5" puan, hiç uygun değilse "1" puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan "75", minimum puan ise "15"dir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi özgeciliğin arttığını göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur (Doğan ve Sapmaz, 2012; Topuz, 2013).

İstatistiksel Analiz

Araştırma verilerinin analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 23.0 istatistik programı ile yapılmıştır. Verilerin normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılımından dolayı iki bağımsız grubun karşılaştırılmasında Bağımsız

T testi, üç ve daha fazla grubun karşılaştırılmasında One Way ANOVA ve Post Hoc Tukey testleri, değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkileri Basit Doğrusal Regresyon Analizi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel olarak $p < 0,05$ değeri anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Etik

Araştırma için Lokman Hekim Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Kod No:2023029, 13.03.2023 tarihli, Karar No: 2023/36) etik kurul izni alınmıştır. Yazarlar yayın ve araştırma etik kurallarını takip ettiğini beyan etmektedir.

BULGULAR

Araştırmamızda katılımcıların yaş aralığı (18-35) olup, yaş ortalaması $20,17 \pm 2,23$ bulunmuştur. Tablo 1'de katılımcıların sosyodemografik özellikleri sunulmuştur.

Özgecilik ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,77, ilk yardım farkındalığı ölçeği için 0,89 bulunmuştur. Ölçeklerin güvenilir olduğu değerlendirilmektedir. Katılımcıların ilk yardım farkındalığı için 1-5 puan aralığında ($2,35 \pm 1,1$) puan aldıkları ve en düşük ortalamanın ($2,03 \pm 1,2$) KPR konusunda olduğu belirlenmiştir. Özgecilik ölçeğinden ise 15-75 puan aralığında ($63,3 \pm 4,5$) puan alındığı bulunmuştur (Tablo 2).

Sosyodemografik özelliklere göre ölçekler incelendiğinde; cinsiyete, ilk yardım dersi alma ve ilk yardım sertifikası olma durumuna göre ilk yardım farkındalığında, cinsiyete göre özgecilik düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Yaş, aile gelir düzeyi, anne ve baba eğitim durumu gibi özelliklere göre ise ölçeklerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 1).

Özgecilik ile ilk yardım farkındalığı arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyon bulunmuştur ($r = 0,225$; $p < 0,01$) (Tablo 2). Yapılan basit doğrusal regresyon analizinde özgecilik bağımsız değişken, ilk yardım farkındalığı ise bağımlı değişken olarak ele alınmış olup özgeciliğin ilk yardım farkındalığının %3'ünü açıkladığı ve istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($F = 22,830$; $p = 0,000$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

İlk yardım, sağlık eğitimi düzeyi ne olursa olsun tüm bireylerin acil durumda eyleme geçmesi gereken uygulamalar bütünüdür (Karaca ve Köse, 2020). Sağlık

personelleri topluma sağlık hizmeti sunmanın yanı sıra sağlıkla ilgili konularda toplumu bilinçlendirmek, eğitimler vermek ve farkındalığı artırmak durumundadır (Uzuntarla, 2018). Dolayısıyla yakın dönemde sağlık personeli olarak hizmet verecek olan sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin kendilerini yetkin ve donanımlı yetiştirmesi, ilk yardım gibi hayati bir konuda bilgi ve farkındalığının yüksek olması beklenmektedir. Bu çalışmada sağlık eğitimi alan öğrencilerin ilk yardım farkındalığı ve özgecilik düzeylerinin belirlenmesi ayrıca sosyodemografik özelliklerine göre bu değişkenlerin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmamızda katılımcıların ilk yardım farkındalığı puan ortalaması 1-5 puan aralığında ($2,35 \pm 1,1$) olarak bulunmuştur. 5'li likert ölçeklerde 1,81-2,60 arası düşük puan aralığı olarak değerlendirildiğinden, araştırmamızdaki katılımcıların ilk yardım farkındalığının düşük olduğu söylenebilir. Önceki çalışmalar incelendiğinde hem Türkiye'de hem de yurt dışındaki çalışmalarda ilk yardım farkındalığının yetersiz olduğu bulunmuştur (Usta ve ark., 2017; Yetiş ve Gürbüz, 2018; Gurler ve Yıldız, 2019; Al-Sallami ve Khudair, 2022; Hatzakis ve ark., 2005). Araştırma sonuçları önceki çalışmalarla benzerlik taşımaktadır. İlk yardım dersi ilk ve acil yardım teknikerliği gibi bazı programlarda zorunlu iken optisyenlik gibi bazı programlarda seçmeli ders olarak yer alsa da, sonuç olarak mevcut müfredattaki eğitimin istenilen düzeyde etki oluşturmadığı ve iyileştirmeler yapılması gerektiği söylenebilir.

Çalışmamızda katılımcıların İYFÖ puan ortalamalarına bakıldığında ilk yardım farkındalığının en düşük olduğu soru ($2,03 \pm 1,2$) KPR konusundadır. Karaca ve Köse (2020) tarafından Türkiye'de ilk yardım sertifikası olan ve güncelleme eğitimlerine katılan sağlık personeli olmayan 747 kişiyle yapılan çalışmada, katılımcıların üç yıllık süre zarfında ilk yardımı öncelikle acil bayılma vakalarında (%29,6) uyguladıkları ve çoğunluğunun (%95,7) temel ilk yardım girişimi sırasında KPR yapmadıkları ve kendilerini yetersiz hissettikleri bulunmuştur. Hatzakis ve arkadaşları (2005) tarafından Yunanistan'da sanayi sektöründeki 236 işçiyle gerçekleştirdiği çalışmada katılımcıların sadece %5'inin KPR konusunda yeterli olduğu bulunmuştur. Avau ve arkadaşları (2019) tarafından Nepal'de gerçekleştirilen çalışmada ilk yardım teorik bilgisinin ve pratik becerilerin zamana duyarlı olduğu, resüsitatif ve resüsitatif olmayan bilgi ve pratik becerilerde iki yıl içerisinde ciddi azalmalar olduğu dolayısıyla yıllık tazeleme eğitimlerinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmamızda katılımcıların özgecilik düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmamız, katılımcıların özgecilik düzeylerinin yüksek bulunduğu diğer

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre ilk yardım farkındalığı ve özgecilik düzeylerinin belirlenmesi

	N(%)	İYFÖ Ort.±Ss.	P	ÖÖ Ort.±Ss.	P
Cinsiyet					
Kadın	368(67,7)	2,80±0,8	0,04	67,02±3,5	0,01
Erkek	175(32,3)	2,31±0,7		61,11±4,8	
Yaş					
≤21	389(71,6)	2,75±0,9	0,80	63,45±5,6	0,66
≥22	154(28,4)	2,81±1,1		62,28±4,2	
Aile gelir durumu					
Gider gelirden fazla	163(30,0)	2,66±1,2	0,76	61,18±5,3	0,81
Gelir gider eşit	229(42,1)	2,45±0,8		59,89±6,0	
Gelir giderden fazla	151(27,8)	2,55±0,6		60,43±6,6	
Anne eğitim durumu					
İlkokul	46(8,5)	2,21±1,3	0,63	64,21±3,9	0,74
Ortaokul	153(28,1)	2,05±0,8		63,86±6,2	
Lise	218(40,2)	2,18±0,6		62,55±5,9	
Üniversite	126(23,2)	2,27±0,5		62,03±4,8	
Baba eğitim durumu					
İlkokul	31(5,7)	2,13±0,8	0,59	62,15±7,1	0,57
Ortaokul	137(25,2)	2,15±1,1		62,88±6,6	
Lise	224(41,2)	2,23±0,7		61,29±5,4	
Üniversite	151(27,9)	2,29±0,4		63,46±6,7	
İlk yardım dersi alma					
Evet	357(65,7)	2,86±0,6	0,03	64,22±4,4	0,65
Hayır	186(34,3)	2,25±1,2		62,22±5,1	
İlk yardım sertifikası olma					
Evet	30(5,6)	2,95±1,3	<0,001	63,71±4,9	0,60
Hayır	513(94,4)	2,33±1,1		61,06±6,1	

Tablo 2. Ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri ve korelasyonları

	İYFÖ	ÖÖ	Ort.	Ss.	CA
1. İYFÖ	1		2,35	1,1	0,89
2. ÖÖ	r=0,225 p<0,01	1	63,3	4,5	0,77

Ort.: Ortalama, Ss.: Standart Sapma, CA: Cronbach Alfa

Tablo 3. Katılımcıların özgecilik düzeylerinin ilk yardım farkındalığına etkisi

Bağımsız Değişken	İlk yardım farkındalığı			
	β	Standardize Edilmiş β	t	p
Sabit	0,389		0,453	0,000
Özgecilik	0,230	0,225	4,378	0,000
F		22,830		
Model (p)		0,000		
R ²		0,031		

Basit Doğrusal Regresyon Analizi

çalışmalarla benzerlik taşımaktadır (Uzuntarla ve Ceyhan, 2020; Topuz, 2013; Pekçetin ve Günal, 2019). Özgecilik düzeyi yüksek bireylerin karşılık beklemeden toplumun faydasına yönelik işler yapacağı, toplumsal sorumluluk projelerinde daha aktif yer alacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmamızda kadınların ilk yardım farkındalığı erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0,04$). Araştırma sonuçları önceki çalışmalarla benzerlik taşımaktadır (Tosun ve ark., 2019; Günaydın ve Günaydın, 2021). Benzer şekilde kadınların özgecilik düzeyleri de erkeklere göre daha yüksektir ($p=0,01$). Önceki çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (Uzuntarla ve Ceyhan, 2020; Çiftci ve Gurer, 2019; Attema ve ark., 2023). Özgecilik düzeyinin kadın öğrencilerde daha yüksek olması, kadınların daha duygusal bir yapıda olmasından ve toplum tarafından kadınlara atfedilen cinsiyet rollerinden kaynaklanıyor olabilir. Toplum tarafından kadınlara verilen anaç roller vesilesiyle kadın öğrencilerin diğer bireylere gönüllü olarak yardımda bulunma davranışında daha sıklıkla bulunduğu düşünülmektedir (Eksi ve ark., 2016).

İlk yardım dersi alanların almayanlara göre ($p=0,03$), ilk yardım sertifikasına sahip olanların ise olmayanlara göre ($p<0,001$) ilk yardım farkındalığı daha yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçları önceki çalışmalarla benzerlik taşımaktadır (Tosun ve ark., 2019; Günaydın ve Günaydın, 2021; Temel ve ark., 2018). Reveruzzi ve arkadaşlarının (2016) gençlerde ilk yardım eğitimini ele alan önde gelen 20 akademik makaleyi incelediği çalışmada, eğitimde hem pratik hem de teorik bileşenleri birleştirmenin önemli bir faktör olduğu bulunmuştur. İlk yardım eğitiminin, bilgi ve becerileri geliştirmede ve akılda tutulmasında çok ciddi faydaları olabileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca diğer sosyodemografik özellikler açısından ise önceki bazı çalışmalarla benzer şekilde ilk yardım farkındalığı ve özgecilik düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur (Al-Sallami ve Khudair, 2022; Aktaş ve ark., 2020).

Çalışmamız ilk yardım farkındalığı ile özgecilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ($r=0,225$; $p<0,01$); özgeciliğin ilk yardım farkındalığının düşük düzeyde de olsa yordayıcısı olduğunu göstermiştir ($R^2=0,031$; $p=0,000$). Herhangi bir karşılık gözetmeksizin yardım etme güduları yüksek olanların yani özgecilik düzeyleri yüksek bireylerin, daha yüksek ilk yardım farkındalığına sahip olacağı yönündeki hipotezimiz doğrulanmıştır. Araştırmanın özgecilik ile ilk yardım farkındalığı arasındaki ilişkiyi gösteren ilk çalışma olmasından dolayı önemli olduğunu değerlendirmekteyiz.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın, sadece bir üniversitenin sağlık meslek yüksekokulu öğrencileriyle gerçekleştirilmiş olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışma sonuçları evrene genellenemez.

SONUÇ

Sonuç olarak, sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin özgecilik düzeylerinin yüksek, ilk yardım farkındalığının ise düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Kadınların, ilk yardım dersi alanların ve ilk yardım sertifikası olanların ilk yardım farkındalığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların erkeklere göre özgecilik düzeyleri daha yüksektir. İlk yardım farkındalığı ile özgecilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ve özgeciliğin ilk yardım farkındalığının düşük düzeyde de olsa yordayıcısı olup %3'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. İlk yardım eğitimleri daha etkili hale getirilmeli ve güncelleme eğitimleri planlanmalıdır. Ele alınan değişkenler açısından sağlık alanında eğitim alan öğrencilerle, diğer farklı alanlardaki öğrencilerin karşılaştırıldığı çalışmalar yürütülebilir. Gelecek çalışmalarda ilk yardım farkındalığı üzerinde etkisi olabileceği düşünülen empati, kişilik özellikleri, mizaç gibi diğer kavramlarla olan ilişkisinin araştırılması da önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abe, T., Tokuda, Y., Ishimatsu, S., & SOS-KANTO study group. (2009). Predictors for good cerebral performance among adult survivors of out-of-hospital cardiac arrest. *Resuscitation*, 80(4), 431–436. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2008.12.010>
- Aktaş, B., Baş, E., Atsal, B., Doğan, Z., & Güzel, H. (2020). The effect of basic first aid training given the secondary school students on the knowledge level. *Sağlık ve Toplum*, 20(1), 98-103.
- Alqahtani, S. S., Banji, D., Banji, O. J. F., Syed, M. H., Syed, N. K., Meraya, A. M., Albarrac, A. A., Thaibah, H. A., Khardali, A., Alhomood, I. A., Mahzari, A. M., & Alshlali, O. M. (2022). Knowledge and attitude of first-aid treatments for snakebites, and the perception of snakes among the students of health sciences at Jazan University, Saudi Arabia. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 10(11), 2226. <https://doi.org/10.3390/healthcare10112226>
- Al-Sallami, T.Y., & Khudair, F.W. (2022). Workers knowledge about first aids of emergency accidents at industrial sector of Al-Najaf City in Iraq. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*, 16(1), 865-871. <https://doi.org/10.37506/ijfmt.v16i1.17608>
- Attema, A. E., Galizzi, M. M., Groß, M., Hennig-Schmidt, H., Karay, Y., L'Haridon, O., & Wiesen, D. (2023). The formation of physician altruism. *Journal of health economics*, 87, 102716. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2022.102716>
- Avau, B., Veegaete, A., Scheers, H., Vandekerckhove, P., & Buck, E. (2019). Determining first aid knowledge and skills retention with laypeople: a randomized controlled trial in Nepal. *International Journal of First Aid Education*, 2(2), 55-66. <https://doi.org/10.21038/ijfa.2020.0001>

- Bakke, H. K., Bakke, H. K., & Schwebs, R. (2017). First-aid training in school: amount, content and hindrances. *Acta anaesthesiologica Scandinavica*, 61(10), 1361–1370. <https://doi.org/10.1111/aas.12958>
- Batson, C.D. (2011). *Altruism in humans*. Oxford University Press.
- Çiftci, G.E., & Gurer, A. (2019). The mediating role of employee voice on the effect of altruism behavior on individual performance. *The Journal of Social Sciences*, 9(17), 22-43. <https://doi.org/10.31834/kilisbd.553725>
- Doğan, T., & Sapmaz, F. (2012). Examination of the effect of optimism on happiness and life satisfaction. *Mersin University Journal of The Faculty of Education*, 8(3), 63-69.
- Dopelt, K., Siton, L., Harrison, T., & Davidovitch, N. (2022). Revisiting the relationship between altruism and organ donation: Insights from Israel. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(12), 7404. <https://doi.org/10.3390/ijerph19127404>
- Eksi, H., Sayin, M., & Celebi, C.D. (2016). Investigating relationship between altruism and authenticity level of university students. *Journal of Values Education*, 14(32), 79-102.
- Feldman, M.D. (2017). Altruism and medical practice. *J Gen Intern Med*, 32(7), 719-720.
- Gurler, H., & Yıldız, I. (2019). First aid intervention and knowledge applied by mothers of children with burn. *JCP*, 17(2), 232-242.
- Günaydın, M., & Günaydın, G. (2021). İş sağlığı ve güvenliği programı öğrencilerinin temel ilkyardım bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 6(1), 13-24.
- Hatzakis, K. D., Kritsotakis, E. I., Angelaki, H. P., Tzanoudaki, I. K., & Androulaki, Z. D. (2005). First aid knowledge among industry workers in Greece. *Industrial Health*, 43(2), 327–332. <https://doi.org/10.2486/indhealth.43.327>
- Kanstad, B. K., Nilsen, S. A., & Fredriksen, K. (2011). CPR knowledge and attitude to performing bystander CPR among secondary school students in Norway. *Resuscitation*, 82(8), 1053–1059. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2011.03.033>
- Karaca, A., & Kose, S. (2020). The effect of knowledge levels of individuals receiving basic first aid training in Turkey on the applications of first aid. *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 23(10), 1449–1455. https://doi.org/10.4103/njcp.njcp_686_19
- Martínez-Santos, A. E., Fernández-de-la-Iglesia, J. D., Pazos-Couselo, M., Marques, E., Veríssimo, C., & Rodríguez-González, R. (2021). Attitudes and knowledge in blood donation among nursing students: A cross-sectional study in Spain and Portugal. *Nurse Education Today*, 106, 105100. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105100>
- Pekcetin, S., & Gunal, A. (2019). The examination of the altruism level of undergraduate students in two different health professions. *Journal of Occupational Therapy and Rehabilitation*, 1, 11-16.
- Reveruzzi, B., Buckley, L., & Sheehan, M. (2016). School-Based First Aid Training Programs: A Systematic Review. *The Journal of School Health*, 86(4), 266–272. <https://doi.org/10.1111/josh.12373>
- Tanigawa, K., Iwami, T., Nishiyama, C., Nonogi, H., & Kawamura, T. (2011). Are trained individuals more likely to perform bystander CPR? An observational study. *Resuscitation*, 82(5), 523–528. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2011.01.027>
- Tannvik, T. D., Bakke, H. K., & Wisborg, T. (2012). A systematic literature review on first aid provided by laypeople to trauma victims. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica*, 56(10), 1222–1227. <https://doi.org/10.1111/j.1399-6576.2012.02739.x>
- Temel, E., Sahin, B., Gezer, N., & Cam, R. (2018). Level of knowledge of university students on basic first aid practices. *Journal of Nursing Science*, 1(3), 34-38.
- Topuz, C. (2013). The relationship of altruism with subjective and psychological well-being among university students. [Master Thesis, Fatih University, Istanbul].
- Tosun, A., Yüksel, A., Uçkun, G., & Demir, B. (2019). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin ilk yardım farkındalığının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(42), 2869-2874. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1432>
- Usta, G., Kucuk, U., & Torpus, K. (2017). An investigation into vocational school students' first aid knowledge and attitudes. *Journal of Pre-Hospital*, 2(2), 67-77.
- Uzuntarla, Y. (2018). Knowledge and attitudes of health personnel about organ donation: a tertiary hospital example, Turkey. *Transplant Proc*, 50(10), 2953-2960. <https://doi.org/10.1016/j.transproceed.2018.08.004>
- Uzuntarla, Y., & Ceyhan, S. (2020). Ageism and altruism among students in the department of health technician training, Turkey. *J Clin Med Kaz*, 4(58), 67-72. <https://doi.org/10.23950/1812-2892-JCMK-00799>
- Yetis, G., & Gurbuz, P. (2018). Determination of first aid knowledge levels vocational school of health services student. *Journal of Inonu University Health Services Vocational School*, 6(2), 64-76.